

Kronikk torsdag 04.06. 2009

Mineralnæringas hovedstad

Store verdier: I løsmasser og fast fjell i Norge finnes det i dag kjente mineralressurser til en potensiell verdi av mer enn 1000 milliarder kroner.

ARNE L. HAUGEN Stortingsrepresentant (Ap), saksordfører for ny minerallov

Når den nye mineralloven blir vedtatt i Stortinget (4. juni) får Norge et helhetlig, moderne og mer hensiktsmessig lovverk som erstatter fem gamle lover. I tillegg blir det en bedre samordning med andre lover, blant annet Plan- og bygningsloven.

Videre sikrer den nye loven nødvendig samfunnskontroll med uttak av ikke-fornybare ressurser, miljøhensyn vil bli bedre ivaretatt enn i dag med krav til sikring, opprydding og økonomiske garantier og i den nye mineralloven kommer det nye kompetansekrav for utvinnerne.

Et viktig poeng er at økt tilsyn og bedre kontroll med mineralnæringa vil gi bransjen et bedre omdømme, og strenge krav til miljøhensyn vil gi hele bransjen større allmenn aksept for mineraldrift. I den nye loven kommer det økte krav til opprydding og sikring, og det blir en økonomisk garantiordning ved konkurs. Det blir med andre ord en strengere regulering av de mindre seriøse aktørene i bransjen.

Nødvendigheten av å få en ny lov har vært åpenbar siden på slutten av 1980-tallet. Og jeg er glad for at det er den rød-grønne regjeringa som har tatt grep og endelig legger fram den nye mineralloven. 15 – 20 års arbeid kulimineres med stortingsbehandling.

Mineralnæringa er distriktsnæring. Mineralene ligger der de er, og arbeidsplassene skapes der mineralene finnes.

Behovet for mineraler er enormt. Alt vi omgir oss med av tekniske hjelpemidler, teknologi og dubbeditter er laget med bearbejdede mineralske produkter. Enkelte mineraler er Norge verdensledende leverandør av. Europa er delvis selvforsynt med industrimineraler, men helt avhengig av import av metaller (produksjon 3%, konsum, over 20% på verdensbasis). Det sier noe om potensialet for Norge, vi som har EU som vårt viktigste marked.

Norge er et land med store mineralske ressurser, lang erfaring og høy kompetanse innenfor gruvevirksomhet. Norge har lang kystlinje og nærhet til det europeiske markedet og det er viktige fortrinn for norsk mineralindustri. Utvinning og foredling av industrimineraler er en næring i vekst. Til tross for at det norske fastlandet har store mineralressurser, er det betydelig lavere leteaktivitet i Norge enn i andre skandinaviske land. Det må lages en handlingsplan for å rette opp dette. Det er bra at NGU (Norges geologiske undersøkelse) nå får penger til å

forsterke letingen i nord, men hele fastlands-Norge må med i en offensiv kartleggings- og leteplan.

Jeg ser den nye mineralloven som et første skritt på veien for å utvikle en mer helhetlig mineralstrategi for Norge. Dette er etterlyst av næringa. Myndighetene må legge til rette for at de forskjellige kompetansemiljøene innenfor mineral – og bergverksnæringa i større grad enn nå går sammen i et forpliktende strukturert samarbeid, for å kunne ta ut det potensialet som næringa representerer. Aktører som bør inngå i et slikt samarbeid vil være NGU, Bergvesenet, institutt for geologi og bergteknikk NTNU, Sintef, Direktoratet for naturforvaltning, NIVA, m.fl.

Utdanning og kompetanse må være grunnpilarer i en kommende mineral- og bergverksstrategi for hele landet. De fleste, om ikke alle, kompetansemiljøer innenfor denne næringa er lokalisert i Trondheim. Jeg mener byens myndigheter bør ta sterkere grep for å utnytte disse mulighetene.

Norske politiske myndigheter så hvilke muligheter som lå i olje- og gass- ressursene på havsens bunn, og de la opp en nasjonal strategi. Når det gjelder de ufattelige verdiene i berggrunnen, så er vi tilnærmet blinde. I alt for stor grad lar vi tilfeldighetene råde. Det må bli slutt på. Disse verdiene må også forvaltes bærekraftig og til befolkningens beste. Derfor trengs et skikkelig kunnskapsløft, både i forvaltning og politisk nivå.

Utfordringen med stadig flere internasjonale aktører er positivt, for de kommer med kapital og kompetanse, men de må håndteres på en profesjonell måte. Vi må vise respekt for oppgaven med å forvalte våre ressurser i berggrunnen. Et kjernepunkt er også å sørge for at ressursene blir bearbeidet her hjemme. Vi må unngå å bli råvareeksportør også på dette området. For enkelte mineralprodukter har vi en dominerende markedsposisjon på verdensbasis. Norske mineraler spiller en betydelig rolle i det internasjonale markedet, men vi kan etablere oss med en betydelig sterkere posisjon. Dette må bli en viktig del av Regjeringens næringspolitikk.

Europeisk teknologisk plattform på bærekraftig utvikling av mineralressurser er et EU-godkjent nettverk, som har som formål å sikre framtidig tilgang på råstoffer, støtte fornyet interesse i dokumentasjon av Europas mineralpotensial, utvikle ny, bærekraftig teknologi, implementere optimale metoder, støtte gjenbruk og nye anvendelser av produkter og bidra til verdiøkning i Europa gjennom forsknings- og utviklingsbasert teknologiledelse og utdanning. Dette mener jeg er en viktig arena for Norge.

Norsk mineralnæring har over 5000 ansatte og eksporterer for over 10 milliarder kroner årlig. Verdensmarkedet etterspør i økende grad produkter fra berg-industrien, og norske miljøer representerer her spisskompetanse.

Norge har hentet ut store verdier fra norske fjell gjennom oljeutvinningen i Nordsjøen. I løsmasser og i fast fjell finnes det i dag kjente mineralressurser til en potensiell verdi av mer enn 1000 milliarder kroner. Bedre kartlegging, opptrapping av kompetanse på alle nivå, mer omfattende bransje- og institusjonsmessig samarbeid, vil gi næringa et betydelig løft og gi norsk mineralnæring i en mye sterkere internasjonal posisjon.